

RAUF PARFI SHE’RIY NUTQIDA MA’NO QATLAMRENING
NAMOYON BO’LISHI VA OBRAZLILIK

Fayzullayev Dilshod Ziyodullo o‘g‘li

shahrisabz davlat pedagogika instituti

filologiya fakulteti o‘zbek tili va

adabiyoti yo‘nalishi 1.22-guruh talabasi

bekfayzullayev04@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston xalq shoiri Rauf Parfi she’riy nutqining individual tabiati, matndagi ma’no qatlamlari va obrazlilik xususiyatlari tahlil qilingan. Asosan shoirning “Birga tug‘ildik-ku, yuragim” she’rining asl va to‘liq matni asosida tahlil olib borilib, undagi leksik, stilistik, fonetik va grammatik vositalarning badiiy obraz va ko‘chma ma’nolar yaratishdagi o‘rni yoritilgan. Tahlil davomida shoirning ramziy-metaforik uslubi, so‘z orti ma’nolarini ifodalash mahorati ilmiy asosda izohlangan.

Kalit so‘zlar: Rauf Parfi, she’riy nutq, ma’no qatlamlari, obrazlilik, stilistika, fonetika, ramz (simvol), yurak obrazi.

Annotation. This article analyzes the individual nature of poetic speech, semantic layers, and imagery in the poetry of the People's Poet of Uzbekistan, Rauf Parfi. The study focuses on the authentic and complete version of the poem "We Were Born Together, My Heart", exploring its lexical, stylistic, phonetic, and grammatical elements that contribute to creating artistic imagery and figurative meanings. The poet's symbolic-metaphorical style and his skill in expressing underlying meanings are analyzed scientifically.

Keywords: Rauf Parfi, poetic speech, semantic layers, imagery, stylistics, phonetics, symbol, image of heart.

Аннотация. В данной статье анализируются индивидуальная природа поэтической речи, смысловые пласты и особенности образности в поэзии Народного поэта Узбекистана Рауфа Парфи. Анализ основан на подлинном и полном тексте стихотворения «Мы родились вместе, мое сердце», и подчеркивается роль лексических, стилистических, фонетических и грамматических средств в создании художественных образов и переносных смыслов. В ходе анализа на научной основе объясняются индивидуальный стиль поэта, выбор слов и навыки создания образов.

Ключевые слова: Рауф Парфи, поэтическая речь, смысловые пласты, образность, стилстика, фонетика, символ, образ сердца.

Özet. Bu makalede Özbekistan Halk Şairi Rauf Parfi'nin şiirsel dilinin kendine özgü yapısı, metindeki anlam katmanları ve imgesel özellikler incelenmiştir. Çalışmada özellikle şairin “Biz Birlikte Doğduk, Yüreğim” adlı şiirinin özgün ve tam metni üzerinden yapılan analizde, şiirdeki sözcüksel, biçimbilimsel, sesbilimsel ve üslup unsurlarının sanatsal imge ve mecazi anlamlar oluşturmadaki önemi açıklanmıştır. Şairin bireysel üslubu, kelime seçimi ve imge yaratma ustalığı bilimsel olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Rauf Parfi, şiirsel dil, anlam katmanları, imgelem, üslup, fonetik, simge, yürek imgesi.

Birga tug'ildik-ku, yuragim

Birga tug'ildik-ku, yuragim,
Jahonni kezmakka piyoda
Odimlarimizdir birdir bizning,
Shu baxtli, shu badbaxt dunyoda
Odamlarimiz birdir bizning.
Birga tug'ildik-ku yuragim,
Nasib etganda ham mangulik
Sen yashayver, sen meni kutma,
Men-ku ismingman xolos,
va lek,
Yuragim, ismingni unutma.

Lingvistik tahlil:

Rauf Parfi she'riy nutqida har bir lisoniy birlik bir necha ma'no qatlamlariga ega bo'lib, o'quvchiga ramziy obrazlar zanjirini taqdim etadi. “Birga tug'ildik-ku, yuragim” she'rida oddiy so'zlar ham kontekstual estetik yuk ortadi. Shoirning individual uslubibida so'z tanlash va obraz yaratish mahorati uning falsafiy dunyoqarashi bilan uyg'undir. Masalan: “Yuragim” – bu shunchaki tana a'zosi yoki oddiy lirik murojaat obyektidir emas. Matnda u lirik qahramonning ruhi, ichki o'zligi, vijdon va haqiqat yo'lidagi hamrohi sifatida eng asosiy ramziy obrazga aylanadi. “Shu baxtli, shu badbaxt dunyoda” – kontekstual antonimiya va oksiomoron usuli orqali dunyoning ziddiyatli arxitextonikasini tasvirlaydi. Bu lirik qahramonning ijtimoiy-falsafiy dunyoqarashidagi murakkab ma'no qatlamlarini ochib beradi. “Men-ku ismingman xolos” – inson va uning ruhiy mohiyati (yuragi) o'rtasidagi munosabatning lisoniy va falsafiy ifodasidir. Bu yerda ism – o'tkinchi moddiylik, yurak esa mangu ma'naviyat obrazidir.

“Jahonni kezmakka piyoda” birikmasi hayot yo'lining mashaqqatli ekanini, lirik qahramonning dunyoni anglash istagini falsafiy subyektivlik orqali o'quvchiga yetkazadi.

Fonetik jihat:

She'riy nutqda ohang va tovushlar tizimi ma'no qatlamlarining emotsional ta'sir kuchini belgilovchi eng muhim lingvistik omildir. Rauf Parfi tovushlar tabiati orqali chuqur ruhiy evrilishlar va fojaviylik obrazini shakllantiradi. Qofiya va obrazlilik munosabati: She'rdagi "piyoda" - "dunyoda", "mangulik" - "va lek" kabi qofiyadosh va ohangdosh so'zlar matnda hayotiy yo'lning davomiyligi va o'tkinchilik obrazini fonetik jihatdan moddiylashtiradi. O'quvchida sokin, ammo chuqur o'ychan bir dunyo manzarasi hosil bo'ladi. Tovushlar semantikasi va takrorlar: She'r matnida yumshoq va sirg'aluvchi "j", "z", "m", "n" undoshlarining, shuningdek, unli tovushlarining uyg'unligi ("b", "u", "i" tovushlarining ritmik takrorlanishi: "Birga tug'ildik-ku, yuragim") asarga mahzun va dardli musiqiylik beradi. Bunday fonetik vositalar she'rning ritmik qurilishini ravon qiladi. Natijada fonetik sath shunchaki ohangdorlik emas, balki asar mazmuniga daxldor bo'lgan ruhiy yaqinlik va samimiylik ma'no qatlamlarini yuzaga keltiradi.

Morfologik jihat:

She'rning morfologik sathida fe'llar va otlarning stilistik vazifalari diqqatni tortadi. Ayniqsa, egalik va yuklama shaklidagi so'zlar hamda buyruq maylidagi fe'llar ("yuragim", "odimlarimizdir", "yashayver", "kutma", "unutma") she'riy nutqning ichki dinamikasini, uning dialogik xarakterdagi obrazlilikini ta'minlaydi. Ushbu matnda morfologik va stilistik hodisa bo'lgan fe'l shakllarining inkor va buyruq ko'rinishida kelishi yaqqol ko'zga tashlanadi: "Yashayver, meni kutma, ismingni unutma". Grammatik shakllarning bu tarzda keskin va qat'iy almashinuvi inson va uning yuragi o'rtasidagi so'nggi, mangulikka daxldor iqrorlik obrazini darajalab ko'rsatadi. So'z turkumlari orqali hosil qilingan bu lingvistik muvozanat she'riy tildagi ma'naviy obrazlilikni mustahkamlaydi.

Sintaktik jihat:

Sintaktik vositalar Rauf Parfi she'riy nutqida ma'no qatlamlarini kengaytirish va lirik obrazlarning emotsional ta'sirini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shoir inversiya va gaplarning ritorik-undov ko'rinishlaridan mahorat bilan foydalangan. Matndagi "Birga tug'ildik-ku, yuragim" kabi xitob va murojaatli sintaktik qurilmalar lirik qahramonning o'z ichki dunyosi bilan bo'lgan monologik muloqot obrazini yaratadi. Ikkinchi banddagi "Sen yashayver, sen meni kutma" gaplaridagi sintaktik parallelizm o'quvchiga kechinmaning fojaviy va olijanob qatlamini ochadi. She'r yakunidagi "Yuragim, ismingni unutma" inversiyali sintaktik tuzilmasi esa lirik qahramonning o'zligini asrab qolish, ruhiy mangu qolish g'oyasini va hayotiy iqrorini sintaktik jihatdan muhrlab beradi.

Xulosa

15-Iyun, 2026-yil

Rauf Parfi she'riy nutqi o'zbek tilining ramziy va metaforik ifoda imkoniyatlarini yorqin aks ettirgan mukammal lingvistik hodisadir. “Birga tug'ildik-ku, yuragim” she'rining lingvopoetik tahlili shoirning she'riy matnda ko'p qatlamli ma'nolar va ta'sirchan lirik obrazlar yaratish mahoratini ko'rsatadi. U yaratgan ramzlar tili o'zbek she'riyatining lisoniy olamini boyitdi. Leksik, fonetik, morfologik va sintaktik vositalar asarda faqat shakliy emas, balki chuqur mazmuniy vazifa bajarib, shoir uslubining obrazli va betakror tabiatini namoyon etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Rauf Parfi. Sakvina. – Toshkent: Muharrir, 2013.
- 2.Karimov I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
- 3.Abduazizov A. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2019.
- 4.Qosimova D. O'zbek adabiy tili uslubi. – Toshkent: Fan, 2016.
- 5.Erkinov R. O'zbek she'riyatida lingvistik tahlil. – Toshkent: Fan, 2012.
- 6.Tursunov M. Badiiy til va stilistika. – Samarqand: Sharq, 2015.